

Barnfattigdom i krisens spår

Sara Svensson
Regionchef
Rädda Barnen Region Syd

VI ÄR EN FÖRÄNDRANDE KRAFT INOM BARNRÄTT

2025-03-14

Barnfattigdom i krisens spår

2

EN PLATS ATT KALLA HEMMA

Rädda Barnen

VÄLFÄRD – INTE FÖR ALLA 2019

Rädda Barnen

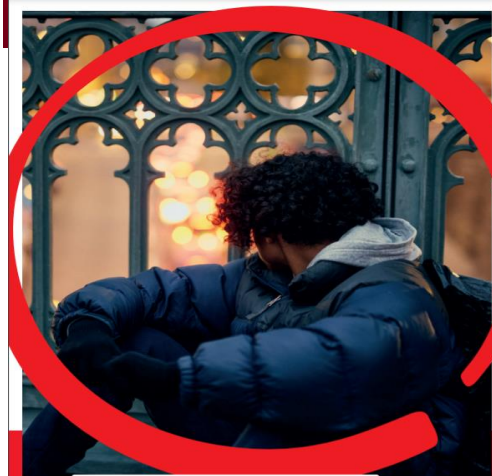
Den ekonomiska familjepolitikens betydelse för familjer i ekonomisk utsatthet

MILLENNIEBARNEN

– en studie om ekonomisk utsatthet bland barn under hela uppväxten.

Rädda Barnen

BARNFATTIGDOM

– en studie om ekonomisk utsatthet bland barn under hela uppväxten.

Rädda Barnen

”Missing out”

Barns och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter

Rädda B

BARNFAMILJERS EKONOMISKA SVÅRIGHETER 2024

En sammanställning av vår Sifo-undersökning med gemensamma slutsatser och krav på politiska åtgärder för att minska barnfattigdomen.

Hjälpsättningen Målboken Svenska Röd Korv Rädda Barnen

Rädda Barnens arbete mot barnfattigdom och för barns rätt till skälig levnadsstandard

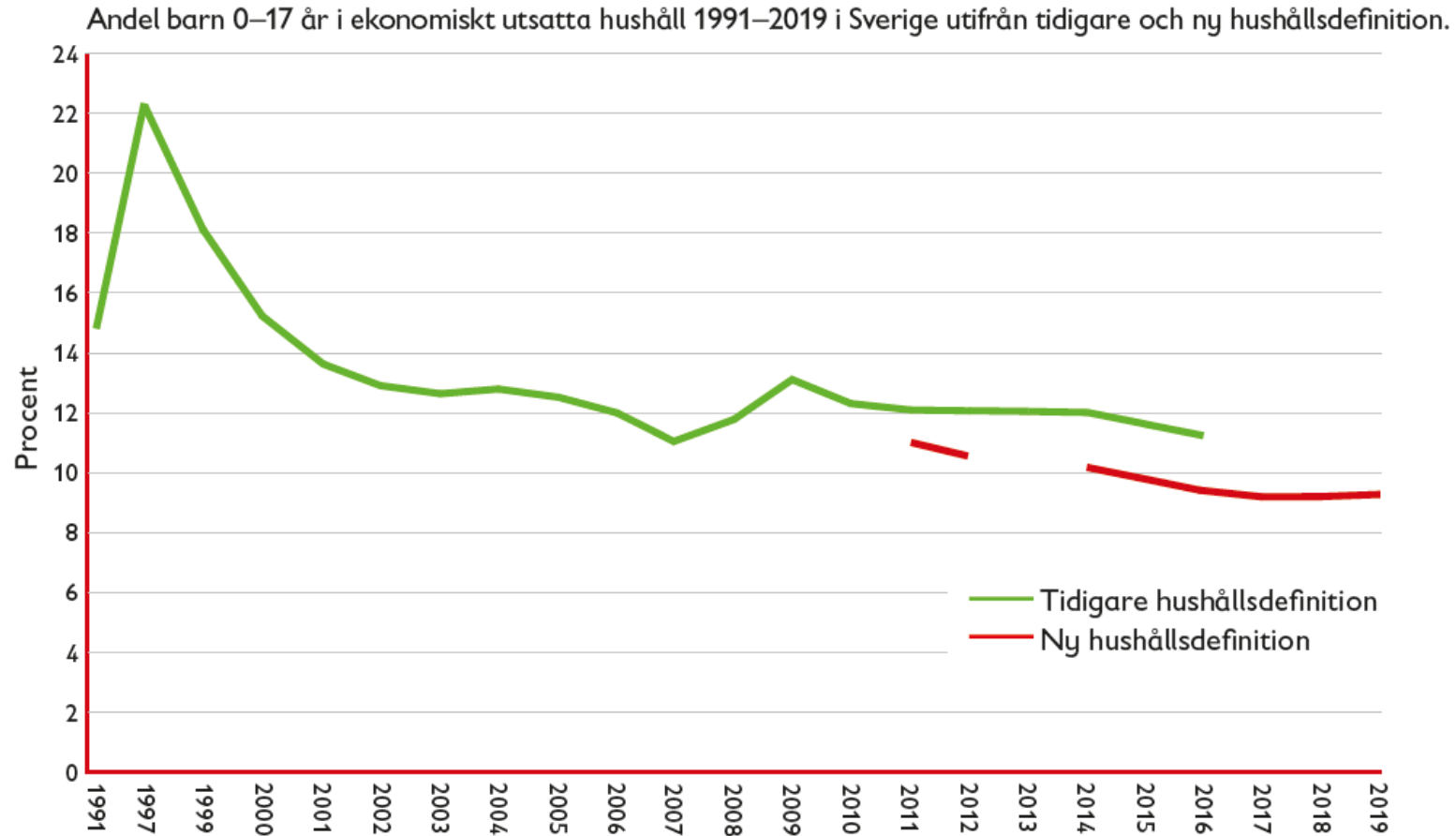
- Vi gör skillnad för och med barn i våra direktstödsverksamheter
- Vi bygger upp kunskap och expertis
- Vi sprider kunskap och bedriver påverkansarbete

BARNKONVENTIONEN OM SKÄLIG LEVNADSSTANDARD

Artikel 27

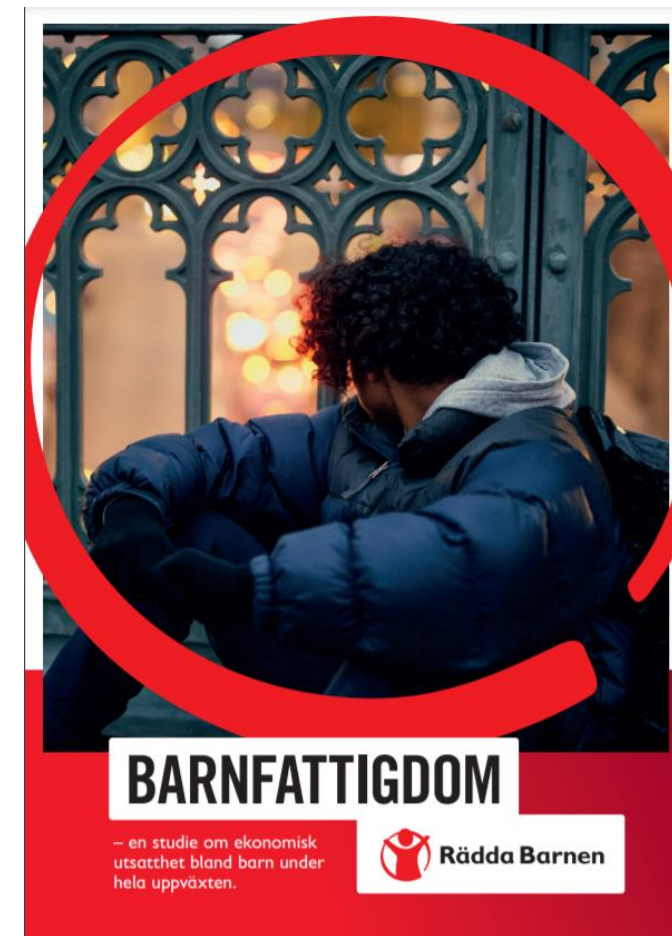
”Varje barn har rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling”

Barnfattigdom i Sverige över tid

Övergripande om barns ekonomiska utsatthet

- I Rädda Barnens senaste rapport : omkring 196 000 barn levde i ekonomisk utsatthet 2021
- Ekonomisk utsatthet: Låg inkomstandard och/eller ekonomiskt bistånd
- Grupper av barn syns inte i statistiken: T ex barn i hushåll med pågående löneutmätning, barn i asyl och barn utan nödvändiga tillstånd.
- Statistiken släpar efter och fångar inte upp konsekvenserna av inflationen idag.
- Senaste decennierna: Svag trend med minskande absolut barnfattigdom men ökande relativ barnfattigdom.

Ojämlika uppväxtvillkor bland barn

Barnfattigdom årsrapport 2021

Risk för barnfattigdom är särskilt hög bland vissa grupper:

- Var femte barn till ensamstående mamma lever i ekonomisk utsatthet
- Var femte barn med utrikesfödda föräldrar lever i ekonomisk utsatthet
- Hälften av barn till utrikesfödd och ensamstående förälder lever i ekonomisk utsatthet
- Stora skillnader mellan landets mest ekonomiskt utsatta och mest välbärgade bostadsområden/stadsdelar/kommuner
- Barn som växer upp i socioekonomiskt eftersatta områden påverkas negativt såväl av barnfattigdom, ekonomisk ojämlikhet och territoriell stigmatisering
- Platsen barn växer upp på har betydelse för utbildningsnivå och inkomster senare i livet

”Folk med utländsk bakgrund bor på ett ställe och massa rika människor i ett annat ställe – fast det borde liksom vara blandat. Så att man växer upp och känner att ”ah det där kan jag bli” i stället för ”jag kan bara bli städare.”

(Ungdom 16-17 år)

Socioekonomi, föreningsidrott och kön

Statistik från Riksidrottsförbundet visar att:

- Totalt deltar knappt en miljon barn och ungdomar i åldrarna 7–25 år årligen i föreningsidrott
- Högst är deltagandet i åldrarna 7–12, där två av tre barn är aktiva (67 %)
- I områden med ”goda socioekonomiska förutsättningar” deltar 85 %
- I områden med ”stora socioekonomiska utmaningar” deltar 37 % - 46 % av pojkarna och 28 % av flickorna

Ekonomisk utsatthet högre bland barn till ensamstående mammor

Barn till ensamstående mammor har idag *en fem gånger högre fattighetsrisk* än barn som växer upp med sammanboende föräldrar och en dubbelt så hög fattighetsrisk jämfört med barn till ensamstående pappor.

Cirka var femte barn med ensamstående mamma lever i ekonomisk utsatthet. En överväldigande majoritet (88%) av barn till ensamstående föräldrar som lever i ekonomisk utsatthet är mammor. (BF rapport 2021)

Barn till ensamstående mammor som är utrikesfödda är den mest utsatta gruppen – hälften lever i ekonomisk utsatthet. Jämfört med 1,2% av de med sammanboende svenskfödda föräldrar.

LÄGESBILD 2024 OM BARNFAMILJERS EKONOMISKA SVÅRIGHETER

- Gemensam enkätundersökning om hur det ekonomiska läget påverkar barnfamiljer i Sverige. Påverkansarbete och gemensamma krav.
- Totalt intervjuades 1 129 föräldrar till barn i åldern 0-17 år om eventuell oro och ekonomiska svårigheter i vardagen
- Intervjuerna samlades in mellan 8–27 februari 2024

Ensamstående föräldrar har inte råd

Vår Sifundersökning (HGF, Majblomman, RK och RB) visar att många föräldrar har svårt att ha råd med flera grundläggande behov till barnen.

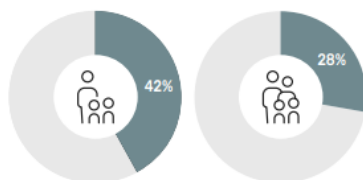
Cirka *varannan ensamstående* förälder med inkomst under 29 500 före skatt har haft svårt senaste sex månaderna att ha råd med:

- näringsrik mat
- köpa nya kläder till barn efter väder
- ha råd med fritidsaktiviteter till barn/barnen

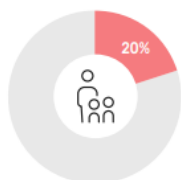
Var femte ensamstående förälder uppger också: ekonomiskt svårt att sig/er mätta.

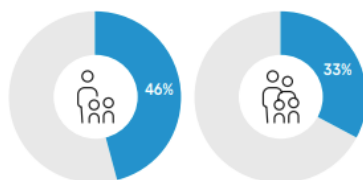
Sifo-undersökning 2024

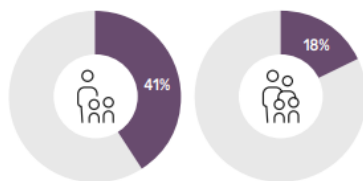
4 av 10 (42 procent) av ensamstående föräldrar och 3 av 10 (28 procent) av sammanboende föräldrar med lägre inkomst anger att de **har behövt låna av närstående, vän eller bank för att kunna betala grundläggande utgifter** någon eller flera gånger senaste sex månaderna. Detta är en stor ökning jämfört med förra året då motsvarande siffror för ensamstående var 34 procent och för sammanboende 18

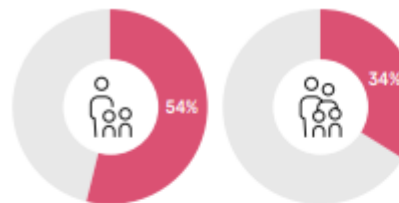
En av fem (20 procent) ensamstående föräldrar med lägre inkomst **har inte haft råd att äta något eller flera tillfällen de senaste sex månaderna**.

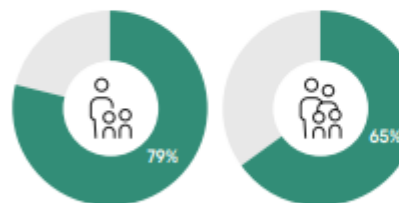
Nästan varannan (46 procent) ensamstående föräldrar och var tredje (33 procent) sammanboende föräldrar med lägre inkomst **har inte haft råd att köpa näringsriktig mat varje dag i veckan** vid flera tillfällen de senaste sex månaderna.

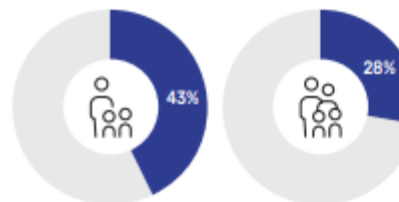
Fyra av tio (41 procent) ensamstående föräldrar och nästan en av tio (18 procent) av sammanboende föräldrar med lägre inkomst **har mest klara av ökade utgifter på 1000 kronor** innan det blir svårt att betala räkningarna på en kraftig försämring jämfört med förra året. Motsvarande siffror för ensamstående var 32 procent och för sammanboende 9 procent.

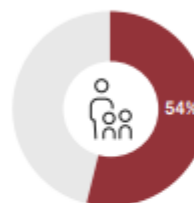
Drygt varannan ensamstående förälder (54 procent) och nära tre av tio (34 procent) sammanboende föräldrar **har haft svårigheter att betala fritidsaktiviteter till barnen**.

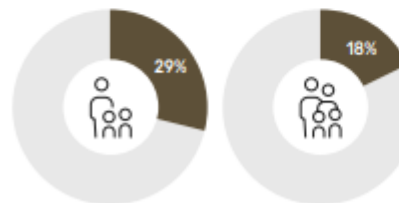
Nästan 8 av 10 (79 procent) av ensamstående föräldrar och mer än 6 av 10 (65 procent) bland sammanboende föräldrar med lägre inkomst **oroar sig för sin ekonomi**.

Drygt 4 av 10 (43 procent) av ensamstående föräldrar och nästan 3 av 10 (28 procent) av sammanboende föräldrar **är oroliga för att ens ekonomiska situation påverkar barnens behov och mående**. Motsvarande siffror hos kontrollgruppen är 7 procent.

Mer än hälften (54 procent) av alla ensamstående **har haft ekonomiska svårigheter** vid något eller flera tillfällen under de senaste sex månaderna med att köpa nya kläder till barnen anpassade till årstiderna.

Tre av tio (29 procent) bland ensamstående föräldrar och nära en av fem (18 procent) bland sammanboende föräldrar med lägre inkomst **har haft svårigheter med att kunna betala kollektivtrafik** vid något eller flera tillfällen under de senaste sex månaderna.

Röster från mammor

”Det är faktiskt sant, att så fort man får pengar känner man sig glad och springer direkt till ICA”

Slutsatser från vår undersökning

- Det är barnfamiljer med lägre inkomster, särskilt ensamstående föräldrar som har svårast att få vardagsekonomin att gå ihop, och att för en relativt stor andel går detta också ut över barnen.
- Ännu tuffare läge 2024 jämfört med 2023
- Grundläggande behov för barnen som hotas; att äta näringsrik mat, ha kläder inför årstidsväxlingar och att fritidsaktiviteter behöver dras in. Föräldrar är oroliga över sin försörjning och vittnar om att barn är oroliga.
- VIKTIGT: Även om siffrorna från vår undersökning talar sitt tydliga språk så synliggör de inte situationen för barnfamiljer med ännu lägre inkomster. Vi drar slutsatsen att de har en mycket svår situation.

I samarbete med barn och unga

- Rätt till delaktighet är rapportens utgångspunkt
- Fem fokusgruppsintervjuer med totalt 77 barn och unga i ålder 10-19 år i fem olika bostadsområden i tre regioner.
- Samtal med barn och unga i Rädda Barnens verksamheter i bostadsområden där 50-75 % lever med låg ekonomisk standard (SCB) och det finns stora socioekonomiska utmaningar.
- Fyra ungdomar (16-17 år) har varit rådgivare i projektet.

Orsaker till barnfattigdom

- Ojämliga livsvillkor
- Utdragen integrationsprocess
- Ekonomisk familjepolitik och välfärdssystem
- Bostadsbrist
- Inflation

Barn och ungas erfarenheter

- Barn och unga känner av föräldrarnas ekonomiska svårigheter och de uttrycker ett stort ansvarstagande i förhållande till familjens ekonomi.
- Ekonomiska svårigheter hindrar barn att delta i aktiviteter på fritiden såväl som i skolan. Det kan handla om att behöva sjukskriva sig från klassresan, att inte kunna gå på fritidshem eller inte kunna delta i en organiserad fritidsaktivitet med kompisar.
- Ekonomiska hinder i sociala sammanhang kan innebära en rädsla för att exkluderas socialt.
- Barn hanterar och bemöter ekonomiska svårigheter på olika sätt. Barn uttrycker olika strategier såsom att stötta varandra i den närmsta kompiskretsen. Men det förekommer också känslor av skam och försök att dölja varför de inte kan delta och följa med jämnåriga på aktiviteter.
- I barnens dialoger i fokusgrupperna har de ojämlika levnadsvillkoren i samhället varit närvarande.

Röster från barn och unga

**”Det är jobbigt för att det är skämmigt. Jag vill inte fråga min pappa, för att han kanske inte har tillräckligt med pengar. Han säger inte nej, kanske inte värt eller så.”
(Ungdom 15 år)**

BARNKONVENTIONEN OM STATERS SKYLDIGHET

Artikel 4

Konventionsstaterna ska "till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser" för att genomföra barns ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

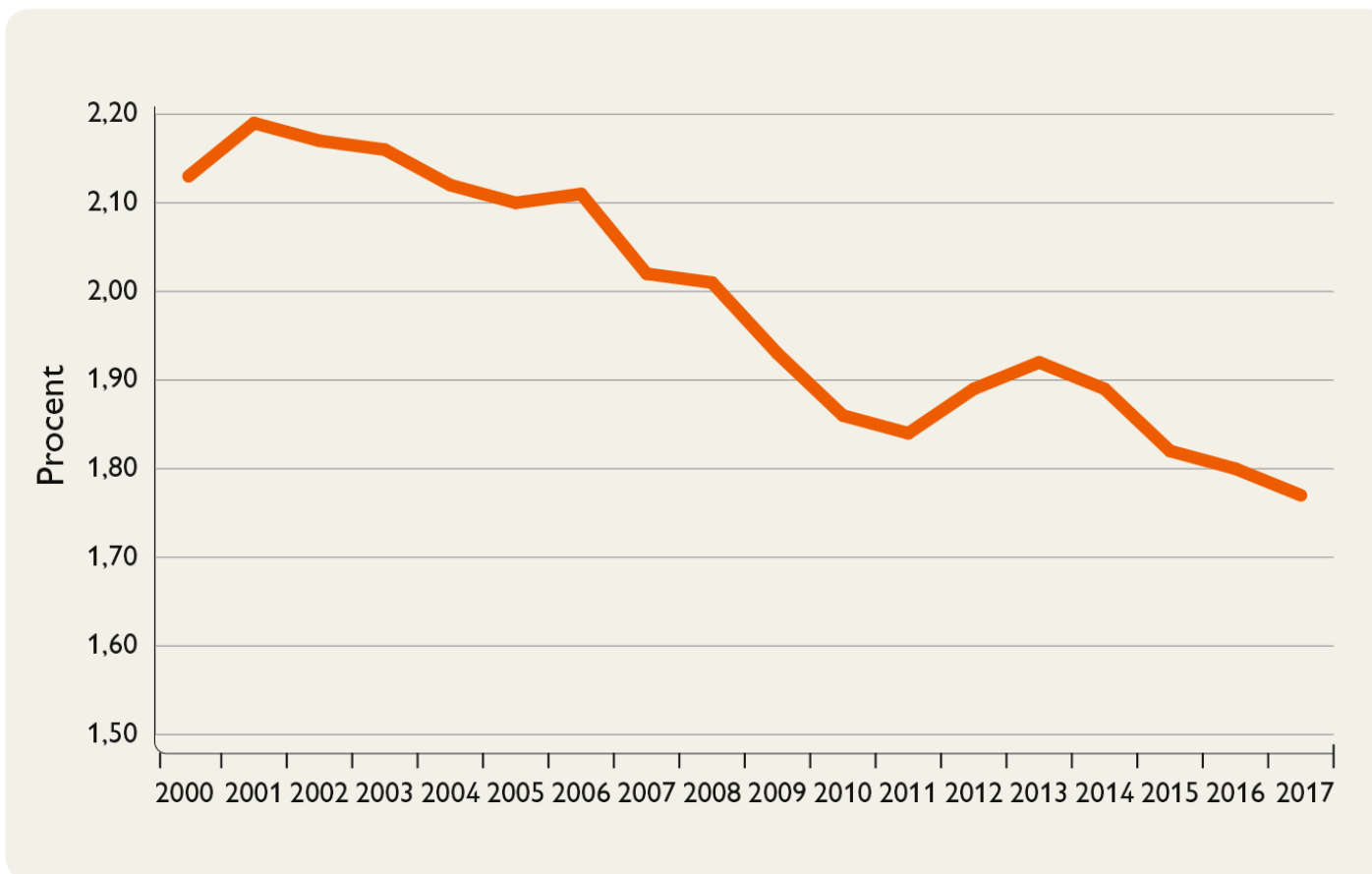

Den ekonomiska familjepolitikens träffsäkerhet har minskat

- De familjepolitiska insatserna förmår allt sämre att leva upp till de officiella målsättningarna om alla barns rätt att växa upp under ekonomiskt rimliga villkor.
- Detta oavsett vilka politiska styren som varit vid makten under 2000-talet.

Diagram 7. Utgifter för ekonomisk familjepolitik 2000–2017. Andel av BNP

FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige

Vidta åtgärder för att säkerställa att alla barn har en skälig levnadsstandard genom att stärka stödprogram och "increase social benefits" så att det särskilt når behövande barnfamiljer

---

FN:s barnrättskommitté identifierar grupper i Sverige med behov av särskilt stöd för att få sina rättigheter tillgodosedda: Barn till ensamstående, barn med utländsk bakgrund, barn som sökt asyl, barn utan nödvändiga tillstånd

Rädda Barnens rekommendationer för att motverka ekonomisk utsatthet

- Stärk den ekonomiska familjepolitiken genom höjning och indexering av barnbidrag, bostadsbidrag och bostadstillägg.
- Säkerställ även att de barnfamiljer som i dag får försörjningsstöd eller förbehållsbelopp får en höjning motsvarande tillägget och höjningen till bostadsbidraget/ barnbidraget.
- Vi bedömer att riksnormen är för låg idag och den följer inte kostnadsutvecklingen. Utred hur en definition av en miniminivå av “skälig levnadsstandard” utifrån ett barnrättsperspektiv så att barnets rätt till skälig levnadsstandard enligt barnkonventionen och Socialtjänstlagen kan efterlevas.
- Öka de ekonomiska resurserna till kommuner och regioner för att säkerställa att alla barn har tillgång till välfärdens alla delar och till sina fullständiga rättigheter.
- Vidta åtgärder för att säkerställa tillgång till bostäder med rimliga hyror för barnfamiljer, och tillgodose alla barns rätt till ett tryggt hem genom åtgärder som förhindrar vräkning av barnfamiljer.

Rekommendationer skola och fritidshem

Skola:

Nationellt:

- Att skollagen förtydligas så att alla elever kan delta i skolans samtliga aktiviteter utan extra direkta eller indirekta kostnader.

Kommunalt:

- Att beslut fattas om att inga extra kostnader, direkta eller indirekta, får tas ut i samband med skolans aktiviteter och att skolornas efterlevnad av beslutet följs upp.

Fritidshem:

Nationellt:

- Att alla 6–9-åringar ska ha rätt till avgiftsfritt allmänt fritidshem.
- Att fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar utreds för att bättre möta åldersgruppens behov, och att barns delaktighet ska genomsyra utformningen.

Rekommendationer meningsfull fritid

Nationellt och kommunalt:

- Att ekonomiskt stöd till föreningsidrotten öka för att göra föreningsidrott mer tillgänglig även för barn från hushåll med knappa ekonomiska resurser.
- Att ekonomiskt stöd till samverkan mellan civilsamhälle och kommuner för fritidsaktiviteter på öppna mötesplatser så som bibliotek och idrottshallar prioriteras.
- Att kulturskolan ska vara avgiftsfri för alla barn.
- Att det ekonomiska stödet till öppen fritidsverksamhet ökar för att stärka möjligheten till barns demokratiska deltagande, dialog och meningsfulla fritidsaktiviteter.

Regionalt och kommunalt genom den regionala kollektivtrafikmyndigheten:

- Att kollektivtrafiken ska vara avgiftsfri för alla barn, även under lov, kvällar och helger.

”Många påstår att de inte vill men egentligen har de inte råd”

(Tjej 14 år i vår verksamhet om fickpengar till skolresa)

Rädda Barnen

TACK!

sara.svensson@rb.se

samira.aboutaleb@rb.se

Barnfattigdom i krisens spår